

4.5.2004

Oikeusministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto

7. 05. 2004
ad 30/41/2003
01034:00/2003
Lavo

§ 169
LAUSUNTO OIKEUSMINISTERIÖLLE
YMPÄRISTÖRIKOSTYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ

Ymk 09/570-04, OM 30/41/2003

Esityslistan asia Yj/3

--

Ympäristölautakunta päätti antaa oikeusministeriölle ympäristörikostyöryhmän mietinnöstä seuraavan lausunnon.

Yleistä

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii ympäristönsuojelulain mukaisena valvontaviranomaisena alueellisen ympäristökeskuksen ohella. Lisäksi kunnille on määrätty valvonnallisia tehtäviä kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa, sekä useissa ympäristönsuojelun erityislaeissa, kuten jätelaissa, vesilaissa, kemikaalilaissa ja terveydensuojelulaissa. Kunnan organisaatiossa ympäristötehtävät voidaan järjestää monella tavalla kunnan koon ja asukasluvun mukaan. Kunnassa ympäristönsuojeluviranomaisena voi olla erillinen ympäristölautakunta tai tehtävät on osoitettu muulle lautakunnalle. Tehtäviä on myös voitu delegoitu yksittäiselle viranhaltijalle. Kunnan tulee valvontaviranomaisena tehdä nykyään ilmoitus havaitsemastaan ympäristönsuojelulain vastaisesta rikollisesta menettelystä, paitsi jos teko on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen ja sillä ei ole rikottu yleistä etua.

Ympäristörikostyöryhmän mietintö sisältää ehdotuksia oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamisesta sekä täsmennyksiä valvontaviranomaisten velvollisuuteen ilmoittaa havaitsemistaan ympäristörikoksista poliisille. Työryhmän mietinnössä on todettu, että valvontaviranomaisille kuuluva harkintavalta ympäristörikosta koskevasta rikosilmoituksesta päätettäessä on nykyisellään tarpeettoman laaja, mikä osaltaan saattaa olla syynä tehtyjen ilmoitusten vähäiseen määrään. Ehdotuksen tavoitteena on pyrkiä nykyistä yhdenmukaisempaan ilmoituskäytäntöön ja siihen, että ilmoituksen tekemisestä tulisi entistä selkeämpi pääsääntö.

4.5.2004

Helsingin ympäristökeskus tekee vuosittain ympäristörikoksista keskimäärin 1–2 rikosilmoitusta ja esitutkintapyyntöä poliisille. Esitutkintapyyntöjä tekee ympäristölautakunta. Asiat ovat yleensä koskeneet jätelain rikkomista. Melko vähäinen ilmoitusten määrä johtuu useasta eri tekijästä. Esiin tulleita ympäristörikosepäilyjä on ollut enemmän kuin edellä mainitut 1–2 vuodessa, mutta koska osassa tapauksista sekä poliisi että valvontaviranomainen on kutsuttu tapahtumapaikalle yhtäaikaista, valvontaviranomaisen ei ole tarvinnut näissä tapauksissa erikseen tehdä poliisille esitutkintapyyntöä. Helsingin ympäristökeskuksen valvontaresurssit ovat varsin rajalliset, joka myös osaltaan on vaikuttanut esitutkintapyyntöjen vähäiseen määrään. Tehtyjen esitutkintapyyntöjen käsittely poliisin ja syyttäjän osalta on myös osittain kangerrellut. Esitutkinta-aika on ollut usein varsin pitkä ja syyttämättäjäättämispäätöksiä on tehty. Nämä kaikki edellä mainitut tekijät ovat todennäköisesti jossain määrin nostaneet esitutkintapyyntöjen tekemisen kynystä.

Rikoslain muuttamista koskevat esitykset

Oikeushenkilö on nykyisin mahdollista tuomita rangaistukseen rikoslain 48 luvussa rangaistaviksi säädetyistä ympäristörikoksista. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ei sen sijaan tällä hetkellä kattavasti ulotu rikoslaissa rangaistaviksi säädettyihin henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin, yleisvaarallisiin rikoksiin sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin rikoksiin. Mietinnössä esitetään oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista näihin edellä mainittuihin rikoksiin. Lisäksi rikoslain 48 luvun 1 §:ssä mainittu ilmaisu ”ympäristön pilaantuminen” kytkettäisiin ympäristönsuojelulain 3 §:n 1 kohdan mukaiseen määritelmään.

Ympäristölautakunta katsoo, että uudistukset ovat perusteltuja. Oikeushenkilön laajan vastuun korostaminen ympäristörikosasioissa on asianmukaista, koska useat ympäristörikokset liittyvät oikeushenkilöiden harjoittamaan toimintaan. Ympäristörikoskomitean mietinnössä ei ole kuitenkaan kovin laajasti pohdittu käytännön tilanteita, joissa esitetyt muutokset tulisivat sovellettaviksi. Käytäntöä koskevaa tarkastelua tulisikin hallituksen esityksessä lisätä. Rikoslain 48 luvun 1 §:n ympäristön pilaantumisen määritelmän kytkeminen ympäristönsuojelulain mukaiseen pilaantumisen määritelmään selkiyttää tilannetta nykyiseen verrattuna.

Muuta lainsäädäntöä koskevat muutosesitykset

Ympäristönsuojelulain 94 §:ää esitetään muutettavaksi siten, että valvontaviranomaisen ilmoituskynnystä saataisiin laskettua. Nykyään val-

4.5.2004

vontaviranomainen voi jättää ilmoituksen tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista. Ehdotuksen mukaan ilmoitus voidaan jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä. Yleinen etu syytteen vaatimisen ehtona jätettäisiin pois. Samat muutokset on suunniteltu tehtäviksi vesilakiin, maanaineslakiin ja maankäyttö- ja rakennuslakiin.

Ympäristörikoskomitean mukaan ilmoituskynnys on yksi keskeisimmistä ympäristörikosten ilmituloon liittyvistä tekijöistä. Ympäristölautakunta totesi, että muutos, jolla yleisen edun vaatimus poistetaan säännöksistä, on ilmoituskynnystä selkiyttävä. Samalla on kuitenkin otettava huomioon, että esitetty ilmoituskynnyksen muutos sinänsä on varsin vähäinen ja sitä pitää tukea myös muilla toimenpiteillä. Esitutkintapyyntö on käytännössä jätetty melko harvoin tekemättä sen vuoksi, ettei yleinen etu sitä vaadi. Jos ympäristörikosten selvittämistä halutaan kokonaisuudessaan tehostaa, niin keskeisessä asemassa ovat myös valvonta-, esitutkinta- ja syyttäjäressurssien turvaaminen.

Kirje oikeusministeriölle (PL 35, 00023 Valtioneuvosto) ja pöytäkirjanote ympäristövalvontayksikölle.

Lisätietoja tarvittaessa antaa Jaakko Autio, puhelin 7312 2906.

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

Christel Lehtinen
puheenjohtaja

Sari Sohlberg
pöytäkirjanpitäjä

Postiosoite

PL 500
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
ymk@hel.fi

Käyntiosoite

Helsinginkatu 24
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/ymk>

Puhelin

+358 9 73121

Faksi

+358 9 7312 2235

Tilinro

800010-1245217

Y-tunnus

0201256-6
Alv. nro
FI02012566

4.5.2004

Postiosoite

PL 500
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
ymk@hel.fi

Käyntiosoite

Helsinginkatu 24
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/ymk>

Puhelin

+358 9 73121

Faksi

+358 9 7312 2235

Tilinro

800010-1245217

Y-tunnus

0201256-6
Alv. nro
FI02012566